5. Hæfte.

Tidsskriftet er Medlemsblad for „Naturhistorisk Forening for Jylland", „Naturhistorisk Forening for Sjælland", „Naturhistorisk Forening for Lolland-Falster" og „Naturhistorisk Forening for Fyn"

REDAKTION:
ALBERT JENSEN, SIGFRED KNUDSEN.

I KOMMISSION HOS P. HAASE & SØN, KØBENHAVN.

CLEMENSTRYKKERIET (C. REIMANN)

AARHUS 1935.

Oversættelser

til Tysk. — Korrespondance, Publikationer, Afhandlinger o. s. v.

Translatør P. Kaad, Brønderslev.

Fra mit ægvær.*)

Af Bjørn Gudmundsson, Island.

Det arbejde, som jeg har haft størst glæde af nu i mange aar, er røgtelsen af ederfugle-ægværet — „varpid", som det hedder paa islandsk — her i Løn; det har optaget det meste af min tid fra omkr. 15. maj til 20. juli hvert aar. Det er ikke et anstrængende arbejde, men det fordrer rolig eftertanke, omdømme, paapasselighed og aarvaagenhed, thi et saadant ægvær er en værdifuld del af den gaard, det tilhører, og enhver forsømmelse eller urigtig behandling af det kan have de skadeligste følger for dets fremtid. Men med røgtelsen af et ægvær lærer man adskilligt og oplever et og andet, som det maaske ikke er rigtigt at lade gaa i glemmebogen. Derfor er følgende brudstykker optegnede.

I.

I den sidste halvdel af april begynder ederfuglene at nærme sig de steder, hvor de forrige aar har haft deres yngleplads, i begyndelsen først kun om aftenen, og i de fleste tilfælde overnatter de der eller i nærheden. Men eftersom tiden skrider frem, bliver besøgene hyppigere og opholdet længere, ligesom fuglenes antal øges. Disse besøg er ligesom en slags spejden; thi ofte — og det især i slutningen af maaneden — vandrer fuglene til fods omkring paa holmene — undertiden flokkevis — ivrigt snakkende, som om de debatterede yngleplads ens forfatning og udsigterne for æglægningen. I denne tid og længere fremme er fuglene sky og taaler ikke et menneske eller en baad i deres nærhed. Forstyrrelse maa derfor undgaas, ellers risikerer man tabet af nogle hunner, som flygter til et andet Sted med roligere forhold.

*) Denne Afhandling er skrevet af en islandsk Bonde. Fra sin Barndom har han boet paa Gaarden Løn Øst for Halvøen Tjørnæs i Nord-Thingeyja Syssel og har selv passet eller været med til at passe den store Ederfuglekoloni, der hører til Gaarden. Han har aldrig gaaet i Skole, men har som alle ældre islandske Bønder i sin Barndom faaet Undervisning i Hjemmet og deltaget i Gaardens Arbejde. — Han hører til en Type af islandske Bønder, der desværre er ved at dø ud, en forstandig og selvlærd Mand, der er rodfæstet i gammel islandsk Kultur, og som derved af en stærk Trang til Oplysning paa egen Haand har erhvervet sig ret omfattende Kundskaber paa forskellige Felter. Dansk fik han Begyndelsesgrundene i hos en Vandrelærer, som kom i Barndomshjemmet et Par Vintre, men i Fortsættelsen maatte han klare sig selv. Udtalen lærte han af danske Sømænd og af rejsende, der tog Natherberge paa hans Gaard. Afhandlingen her er skrevet af ham selv paa Dansk, og kun mindre Rettelser er foretaget. Holger Kjær, Askov.

Derfor er det røgterens første arbejde at forberede ynglepladsen før fuglenes komme, eller i den tid af døgnet, de er fraværende. Dette arbejde bestaar i at reparere gærder, som oftest er af Sten, og frem for alt at istandsætte rederne, der i vinterens løb er kommet i ulave, og i det hele gøre ynglepladsen saa tiltalende som muligt. Fuglene sætter pris paa visse bekvemmeligheder og har en udpræget sans for dette eller hint, derfor maa man bortflytte een ting, men sørge for at en anden er til stede. Fuglene er pragtlystne, derfor har nogle den skik at smykke ynglepladsen med brogede tøjlapper af forskellig farve og størrelse, ogsaa vindfløjter af forskellig form har man taget i brug; men jeg har aldrig benyttet disse lokkemidler, men især sørget for, at selve rederne er tiltrækkende i alle henseender. Derfor ødelægger jeg de reder, som ligger nærmest vandet, da de er udsatte for at ødelægges af dette; ogsaa reder, som er mest udsat for regn og kulde maa undgaas saa vidt muligt. Derimod maa man værne om og forskønne de reder, som ligger bekvemt. Her i Løn er det de reder, som ligger i læ for nordlige vinde, da regn og fugtighed ofte er disses følgesvende; endvidere maa alle nye reder — der maa dannes nogle hvert foraar — ligge paa sydsiden af et eller andet, der giver læ. Derfor omgærder jeg ofte disse nye reder med sten paa øst-, vest- og nordsiden, med en fjerde sten — helst flad — over, der fremkommer da et lille hus af sten, som beskytter reden bedre end noget andet baade imod kulde og fugtighed. — Men man maa ikke benytte brædder til tag, thi — forunderligt nok — er det kun undtagelsesvis, at saadanne huse har været taget i besiddelse af en ederfuglehun. — Man maa ogsaa sørge for, at de fleste af rederne ligger, hvor der er mindst fugtighed i jorden, thi den er farlig for udrugningen, ligesom alle fordybninger, hvori der samles regnvand, er absolut forkastelige. Men netop saadanne smaa huller er særlig efterstræbte af fuglene, især hvis de er omkransede af et naturligt eller tillavet krat. Skønt fuglene vrager skønne og veltildannede reder fra røgterens haand, tager de ofte til takke med det usleste lille hul i jordsmonnet, udsat for al slags fare — blot det er tillavet af dem selv. Derfor maa røgteren ogsaa søge at gøre det umuligt for fuglene selv at lave en rede der, hvor forholdene er ugunstige. Dette opnaas bedst med at fylde disse lavninger med sten, saa store, at fuglene ikke magter at flytte dem.

I den første halvdel af maj begynder de første hunner at tage en rede i besiddelse og at forberede den til æglægningen paa deres egen vis; thi ingen rede er god nok uden

denne behandling. Som regel begynder æglægningen fra d. 10. til d. 20. maj, hvis da vejrforholdene tillader det; i et strængt foraar med frost og snefald forhales æglægningen, indtil vejrliget bedres. Sandsynligvis yngler den samme fugl i den samme rede flere aar i træk, jeg tror det og har enkelte beviser for, at det sker (jfr. senere). — Naar fuglen har lagt sit første æg, tildækkes det med mos eller græs, og fuglen forlader saa reden en dags tid eller to; hvorpaa den kommer igen og føjer et æg til. Efter den tid sker æglægningen nogenlunde regelmæssig: 1 æg i døgnet, og som den skrider frem, formindskes den tid, fuglen er fraværende, og til sidst begynder rugningen, som oftest, naar der kun mangler eet eller højst to æg i det endelige antal. Paa samme tid løsnes dunene paa brystet af hunnen og stryges med næbbet ned i reden omkring og under æggene og yder dem et udsøgt ly og værn mod fugtighed og kulde. Et fingerpeg i denne retning er følgende tilfælde, som jeg nøje fulgte sidste sommer. To hunner lagde æg samtidig hver i sin rede, begge nær ved vandet, dog med den forskel, at den ene laa 6 tommer lavere; under normale forhold skulde æggene i begge reder udruges samtidig; men omtrent 16 dage efter æglægningen indtraf der en stormflod, som skyllede dunene og 2 æg af 5 bort fra den ene rede. De tre tilbageblevne reddedes kun ved hunnens ihærdige, anstrengende arbejde, som bestod i at rykke græs op og bygge en dynge af dette som underlag for æggene. Da vandet trak sig tilbage, laa reden paa det tørre, men uden dun. Resultatet blev, at denne hun maatte ruge 5 døgn længere end hin, og fik kun to unger — et æg blev fjernet af mig som ubrugeligt. Længe troede jeg ikke paa noget resultat af den stakkels huns anstrengelse og ansaa alle hendes æg for „golde", men hendes taalmodighed og kærlighed til æggene rørte mig og fik mig til at lade hende beholde sine to meget tvivlsomme æg, thi jeg formodede, hun selv sporede liv i dem; selv om det ofte sker, at fuglene ligger paa fordærvede æg. Hun fik ogsaa — til stor glæde for os begge — løn som forskyldt for sin standhaftighed. Jeg kan ikke tvivle om, at tabet af dunene, samt fugtigheden af det nye underliggende græs har haft denne forhaling af udrugningen til følge.

Naar rugningen er begyndt for alvor, forlader fuglen kun reden en enkelt gang i døgnet for at bade, og inden den gaar fra æggene, tildækkes de omhyggeligt med dun. Hunnen ruger alene, og i rugetiden tager hun ingen føde til sig. Antallet af de æg, der lægges i hver rede, er meget forskelligt — fra 1 til 16. Dette forhold omtales nærmere senere.

I begyndelsen af rugetiden er fuglene meget sky — undtagelser findes dog — og taaler ikke røgterens nærhed, men efterhaanden bliver de roligere, og til sidst kan man tage enkelte individer op fra reden. Men naar der er fremmede folk tilstede, viser fuglene altid langt større skyhed. Dette har jeg mange gange iagttaget, og jeg er kommet til den overbevisning, at fuglene kender mig. Maaske har de en hjælp i denne henseende i den omstændighed, at jeg, naar jeg visiterer rederne, altid følger den samme vej — det gør fremmede folk jo ikke. Fuglene kender ogsaa min lille pram og viser langt mindre skyhed, naar jeg nærmer mig i den, end naar andre fartøjer kommer i deres nærhed.

Hannerne følger hunnerne overalt i den første tid af rugningen, ja sidder endog dagen lang ved siden af reden, Efter 5-6 Dages forløb taber de dog taalmodigheden, eller sulten driver dem bort, derhen hvor de finder rigelig føde. De trækker oftest bort flokkevis, men i begyndelsen af denne periode, kommer de altid tilbage om aftenen og tilbringer natten ved hunnens side, og senere i flokke paa bestemte steder, og da altid i læ for vinden; til sidst udebliver de helt. Deres funklende farvepragt falmer nu hurtigt og forsvinder til sidst helt; tilbage er der kun en broget fugl med matte, smudsige farver, helt forskellig fra den prægtige han, der i begyndelsen af rugetiden vankede stolt omkring med sin elskede, og som ofte maatte kæmpe en haard kamp med andre hanner for at hævde sin plads ved hendes side.

Hannernes antal er altid større end hunnernes, og følgen bliver som oftest forbitrede slagsmaal mellem rivalerne. Det gælder om at gaa af med sejren, thi med den følger vistnok besiddelsen af hunnen. Ofte begynder kampen paa tør grund, og bestaar da udelukkende i, at dueltanterne hugger efter hinanden med næbbet, et ganske ufarligt slagsmaal, da dette vaaben er for svagt til at afstedkomme nogen større skade. — Men anderledes i vandet — thi her er fuglen i sit rette element, og nu først faar kampen betydning. Som vaaben bruges nu ogsaa baade vinger og klør, og nu naar kombattanterne til det resultat, at nogle fjer flyder paa vandet. Slagsmaalet foregaar baade paa og under dette, og stor er vreden og anstrengelserne for at sejre. Rigtig morsomt bliver skuespillet dog først, naar der kommer flere hanner til — som ofte er tilfældet — undertiden 8-10 stykker, og hele flokken bliver nu en sammenhængende klump, basken med vinger og fødder og piskende vandet til skum, saa man næppe kan skelne de enkelte individer, undtagen naar de trækker sig ud fra klyngen. — Men lad harmen og benyttelsen af vaab-

nene være saa stor og hensynsløs som muligt — livsfarlige er disse slagsmaal aldrig, i det mindste har jeg aldrig set det forekomme.

Ederfuglene er meget selskabeligt anlagt og flyver ofte i store flokke til og fra rugepladsen; men ankomne til denne adskilles flokken parvis, og hvert par gaar sine egne veje; som oftest er det da hunnen, som fører an. Jeg har ofte beundret den aldrig svigtende sikkerhed, som hannen viser i at skelne sin mage fra andre hunner ofte paa en afstand af 50 meter og mere, og det kan kun være synet, der kommer i betragtning, altsaa hverken lugt, hørelse eller andre omstændigheder. Jeg er derfor gennem aarelang iagttagelse — jeg har haft mit hjem her i 60 aar — kommen til den overbevisning, at enhver hun maa have sit individuelle præg, som meget let kan bemærkes af hannerne, skønt vort øje som oftest ikke har evne til at skelne det. Jeg har i enkelte tilfælde kunnet iagtage individuel forskel paa to hunner, der rugede side om side; og en anden mand — anerkendt som ekspert paa dette omraade her paa Island — paastod, at han kunde kende hver enkelt hun i sit ægværr. Den paastand forbauser mig, men paa den anden side maa man huske, at der er mange eksempler paa en aldeles forbløffende færdighed i lignende tilfælde. Jeg kender saaledes en ung mand, som ikke alene kender hvert eneste af sin families faar, men tillige en mængde af sine naboers — ialt nogle hundrede individer — som altsaa alle har deres individuelle præg. En anden mand — en bonde her i nærheden — havde paa sin gaard over 300 hunfaar; han havde navn til hver enkelt af dem, kunde godt huske hvert enkelt faar og skelne dem fra hverandre.

II.

Naar udrugningen er fuldbyrdet for hvert kulds vedkommende, drager moderen afsted fra dette, lokkende og kaldende paa ungerne, som lydigt følger tæt efter hende. Ankomne til vandet styrter ællingerne sig straks i dette og svømmer i tæt flok efter moderen og saa nær ved hende som muligt. Men undertiden bliver moderen bange for et eller andet og flygter fra ungerne, som da paa vejen ned til vandet let forvilder sig og adskilles. Hvis røgteren da er i nærheden, maa han træde hjælpende til, samle ællingerne og bære dem ned til vandet, og skønt der nu ingen moder er til at lokke og kalde, styrter ællingerne sig uden tøven ud, dykker straks gang paa gang, indtil moderen eller en anden hun kalder paa dem; de samles da om hende, og flokken svømmer bort saa hurtigt som muligt. Nogle hun-

ner drager straks til søs med ællingerne, andre dvæler en tid lang her paa indsøen. Undertiden slaar to eller flere hunner følge, og naar saa flokken skilles ad, er det rent tilfældigt, hvor mange ællinger, der følger hver hun. Moderløse eller forvildede ællinger optages altid velvilligt af enhver hun, der følges af unger; golde hunner er derimod ofte ligegyldige over for disse smaa stakler.

Der er meget stor forskel paa de enkelte hunners evne til at værne og beskytte reden og ungerne mod de forskellige fjender og farer, der truer disse. Nogle flygter straks for et virkeligt eller formodet angreb, andre ligger fast, og enkelte tager Kampen op mod fjenden. Jeg har set en hun – ogsaa engang en han — angribe en ravn, som kom i nærheden af reden; men kun een hun er i alle disse aar gaaet angrebsvis tilværks mod mig, og det skete endda kun, naar jeg rørte ved hende paa reden; da for hun op, hvæste som en kat og søgte at hugge i mine fødder med næbbet og slaa dem med vingerne — et meget morsomt skuespil. Denne hun rugede i den samme rede i 9 aar — d. v. s. al den tid, hun rugede her hos mig — og aldrig blev der røvet et æg fra hende, og næsten altid fik hun ællinger ud af alle sine æg.

Som det kan ses af foregaaende, er hunnernes moderkærlighed stor, saa stor, at hunnen overfor andre fugle kun tænker paa de unger, der er i hendes følge, men slet ikke paa sig selv; men i enkelte tilfælde gaar den videre, for eks. saa jeg forleden sommer to ederfuglehunner slaa sig sammen og forsvare en lille odinshøne (*phalaropus lobatus*) der, efter at to kjover (*stercorarius parasiticus*) længe havde forfulgt dem i luften, kastede sig ned paa vandet i den ene huns nærhed; denne tog øjeblikkelig kampen op med morderne, men bragte først sejren hjem, da den anden hun fra en temmelig lang afstand kom den til undsætning.

Det er en selvfølge, at der i et ægvær yngler flere fuglearter. Her i Løn har — foruden ederfuglen — ynglet ternen (*sterna macroura*), odinshøns (*phalaropus lobatus*), vipstjert (*motacilla alba alba*) drossel (*turdus musicus coburin*) — kun een gang, rødben (*tringa totanus robustus*), og af ænder: krikand (*querquedula crecca crecca*), pibeand (*mareca penelope*), bjergand (*nyroca marila marila*), sortand (*melanette nigra nigra*) (sjælden), gråand (*anas plathyrryncha subboscas*), hvinand (*glaucinetta islandica*) (sjælden), havlit (*clangula hyemalis*) og toppet skallesluger (*mergus serrator*). Envidere svartbagen (*larus marinus*) (3 tilfælde), men den bliver øjeblikkelig forjaget af røgteren.

Som let forstaaeligt er der ikke rolige forhold mellem ederfuglene og ænderne, thi de første tager ofte ændernes rede i besiddelse og forjager dem, der alle er svagere og derfor ikke kan tage kampen op i nævneværdig grad, undtagen maaske skalleslugeren. Men at der skal en kamp til, før ænderne flygter fra reden, kan man se af den omstændighed, at dun og undertiden æg er sparket ud af reden; det kan ogsaa hænde, at eet eller flere æg er knust. Forøvrigt er det samme tilfældet, naar to eller flere ederfuglehunner tager den samme rede i besiddelse; der skal kæmpes om pladsen. — Men især er det den stakkels havlit, som ederfuglene forjager fra reden. Den yngler derfor ikke her i nævneværdig grad, heller ikke de andre arter, undtagen ternen og odinshønen. Det maa være tungt for disse stakler at overlade deres æg til en anden fugls omsorg, og de gør det kun nødigt. Engang var en havlit flygtet fra den ene rede efter den anden i løbet af 3 uger. Til sidst kom jeg den til hjælp; jeg lavede nemlig en lille rede tæt ved dens sidste forvisningssted, flyttede meget forsigtigt dens egne dun og æg fra ederfuglereden over i den nye rede, dækkede æggene saa godt, jeg kunde, og søgte iøvrigt at fremstille en saa naturtro rede som muligt. Næste gang jeg besøgte reden, fik jeg den tilfredsstillelse at se, at staklen virkelig havde taget den nye rede i besiddelse; og da tiden var inde, fik den unger ud af alle sine æg.

En abnormitet maa jeg her omtale, og det er, at enkelte gange er det sket, at en ederfuglehun kun anbringer dun i reden, men ingen æg, og ligger fast paa denne mangelfulde rugeplads. Første gang dette indtraf, agtede jeg ikke paa det, men tog dunene ud af reden. Men i den sidste tid har jeg fulgt den fremgangsmaade at anbringe friske æg i reden. Det har aldrig fejlet; disse frivillige stedmødre har altid opfyldt deres moderpligt med stor fuldkommenhed.

III.

Ederfuglene har mange fjender. Af rovfugle er havørnen og den islandske falk de farligste for den udvoksne fugl, og ravnen for æggenes vedkommende. Men alligevel er to andre fugle langt farligere, nemlig de to store maager — storkjoven og svartbag-maagen. De har ogsaa den fordel for hine at kunne forfølge fuglene i deres eget element — vandet — der yder ederfuglene et sikkert værn mod falkens og ørnens angreb.

Storkjoven (*catharacta skua skua*) angriber især voksne fugle siddende paa vandet eller i flugten. I sidste tilfælde

indhentes fuglen hurtigt, søger da ned til vandet og dykker øjeblikkelig. Naar ederfuglen er forsvunden under vandet, stiger kjoven til vejrs, undertiden højt op og holder sig svævende der. Naar den ser ederfuglen nærme sig vandets overflade, eller den er helt opdykket, slaar kjoven ned paa den og søger at faa fat paa dens hoved. For at undgaa angrebet dykker fuglen paany, og det samme skuespil begynder forfra. Det gentages nogle gange dog med den forskel, at ederfuglen stadig forkorter den tid, den er under vandet. Til sidst kan fuglen næppe dykke mere paa grund af træthed og aandenød. Da sætter kjoven sig paa vandet, og halvt svømmende, halvt flyvende, følger den tæt efter ederfuglen, der svømmer lige under overfladen. Til sidst faar kjoven fat paa fuglen med sit kraftige næb, og nu begynder ederfuglens sidste fortvivlede kamp for livet. Kjoven maa nu for enhver pris have fat i dens hoved, men ederfuglen søger at undgaa dette ved skarpe vendinger og ved kortvarige dykninger; men som oftest er alt forgæves, thi før eller senere lykkes det storkjoven at bibringe fuglen et skarpt bedøvende hug i nakken, eller den faar fat paa hovedet paa den maade, at den skarpe krog paa dens overnæb ligger paa fuglens hjerneskal. Da er spillet ude — i de fleste tilfælde — thi kjoven slipper ikke let sit tag, og fuglens anstrengelse for at slippe løs hjælper kun til, at den skarpe krog stadig trykkes dybere ind; til sidst brister hjerneskallen, og krogen trænger ind i hjernen, og der indtræffer en forblødning i denne, som har døden til følge. Naar ederfuglen er død, vender kjoven dens bryst op og begynder maaltidet, efter at en del fjer er fjernet. Mest ynder kjoven skindet med dets underliggende fedt; som regel æder den ogsaa lidt af brystet, resten tilfalder svartbag-maagerne, der har været ørkesløse tilskuere, men som — saa snart kjoven fjerner sig — tager byttet i besiddelse og sluger alt spiseligt.

Dette er nu overfaldets vanlige gang; men undertiden lykkes det ederfuglen at naa ind til det faste land og redde sig, eller der er flere ederfugle under vandet samtidigt; thi storkjoven slaar altid ned paa den første den bedste, og som let forstaaeligt aldrig, eller næsten aldrig ned paa det samme individ to gange i træk. Som følge heraf naar ederfuglene skiftevis op til vandets overflade faar tid til at trække vejret, og trættes aldrig i den grad, at storkjoven faar overtaget. Enkelte fugle værger sig ogsaa saa fortvivlet, at kjoven trækker det korteste straa.

Det er ofte lykkedes mig at bjerge ederfugle fra en sikker død i denne kamp, men det er ogsaa ofte mislykkedes.

Enkelte gange hænder det, at en tilsyneladende død fugl, undertiden med afplukket bryst, vaagner op af sin dødsdvale og svømmer hurtigt bort, men ak, som oftest kun for at dø senere af de kvæstelser, kjoven har bibragt den.

Gennem aarelang iagttagelse er jeg kommet til den anskuelse, at der for de enkelte storkjovers vedkommende er stor forskel paa deres dygtighed i dette fag. Jeg husker især en af dem, som aldrig fejlede i sit angreb, og som hver eneste morgen hentede sin frokost her i nærheden af mine holme. Denne røver lod mærkeligt nok hunnerne i ro, men efterstræbte desto ivrigere hannerne. Gentagne gange forsøgte jeg at komme den paa skud, men den var ualmindelig sky og forsigtig, saa at den aldrig kom inden for skudvidde. Bøssen fulgte mig i disse dage allevegne, og til sidst fik jeg ram paa den. Det var en tidlig morgen, jeg var ude paa vandet i min lille pram for at efterse mine forelgarn. En frisk sydlig vind furede vandet let, himlen var klar, og solen skinnede. Jeg var næsten kommen i land, da jeg saa en usædvanlig bevægelse hos ederfuglene, og pludselig slaar storkjoven ned paa en hanflok og udskiller en af dem, som den haardnakket forfulgte og tvang ned i vandet, hvorpaa den kamp, jeg allerede har skildret, begyndte. Jeg nærmede mig stedet saa hurtigt som muligt, og med vilje stoppede jeg allerede paa lang afstand, men i vindsiden, krøb helt ned i prammen, og lod denne drive helt ned paa kamppladsen. Kjoven ænsede nu ikke prammen, har maaske antaget den for drivtømmer el. lign., og paa denne maade kom jeg den paa skydehold og fyrede paa den. — Kjoven saa hurtigt op, men kun et øjeblik og tog saa fat paa fuglen, som den var i færd med at aflive, igen. Et udraab — just ingen velsignelse — undslap mig, og skyndsomst tog jeg den afskudte patron ud og erstattede den med en ny. Men jeg fik den ikke afskudt. Skuespillet tog nu en hurtig og uventet vending. Storkjoven gav pludselig slip paa fuglen, forsøgte at lette, men kunde ikke, og det af den gode grund, at dens ene vinge var fuldstændig knust tæt ved kroppen. Det blev selvfølgeligt knægtens sidste jagt, men sin karakter tro flygtede den kun lidt, men søgte at forsvare sig mod mig til det sidste; sit arbejde havde den fuldbragt; thi ederfuglehannen var død — dens hjerneskal var fuldstændig knust af kjovens næb.

En paalidelig mand, bosat nær ved kysten paa Tjørnæs, hvor ederfuglene opholder sig i store flokke, har fortalt mig, at han har set storkjoven slaa ned i en stor tætflyvende ederfugleflok med det resultat, at tre fugle laa døde paa van-

det, men som kjoven saa ikke ænsede videre. Det nedslag var altsaa et udslag af ren myrdelyst og viser tilfulde fuglens sande karakter, samt vidner om dens frygtelige vaaben, som staar paa højde med vandrefalkens, og røverens færdighed i at bruge dem.

Svartbagen (*larus marinus*) efterstræber især ungerne, og trods hunnernes aarvaagenhed ombringer maagen en mængde ællinger — selv ret store — som sluges i en Mundfuld. Denne maage udviser større skyhed og forsigtighed end storkjoven, og man faar den kun sjældent paa skudhold. Som eksempel paa dens forsigtighed vil jeg anføre følgende: I Laxaaen i Syd Thingøsyssel er der et stort ederfugle-ægvær paa nogle holme, der tilhører gaarden Laxamyri, og i mundingen af aaen er der en stor sandbanke, et kært opholdssted for maagerne, som dér venter paa ællingerne, som er paa vej til havet, og „opfisker" dem i stor mængde i aaens strømhvirvler. Engang blev en forgiftet laks lagt paa sandbanken. En maage kom straks og aad en mundfuld af den og døde øjeblikkelig. De andre holdt sig svævende oppe i luften en tid lang, omkresede stadig deres døde kammerat, men til sidst fløj de bort, og saa længe de to, den forgiftede laks og den døde maage, laa paa sandbanken kom ingen af dem tilbage til denne!

Jeg maa ikke glemme „mester mikkel", som meget gerne opsøger ynglepladserne. I min ungdom viste den sig nogle gange og anrettede altid stor skade, men fik sjælden lejlighed til at gentage besøget, thi min farbror besørgede den altid over i den anden verden. I den senere tid har den ikke besøgt hovedynglepladsen, men derimod i enkelte aar oppillet næsten hvert eneste æg uden for denne. Paa grund af en hensynsløs jagt paa ræven i den sidste tid, er denne blevet saa faatallig, at man næppe kan vente besøg af den i den nærmeste fremtid.

Skarven (*phalacrocorax carbo carbo*) viser sig kun undtagelsesvis farlig for ællingerne. Det er sket her en eneste gang, at en skarv tog fast ophold ved en af holmene og gjorde en del skade der. Den blev selvfølgelig dræbt. Fra et andet ægvær har jeg ogsaa hørt om et lignende tilfælde, hvor en skarv søgte at faa fat paa en unge, men kunde ikke paa grund af den lilles paapasselighed. Hyppigere bliver ællingerne bytte for rovfisk; engang fandtes der 6 i en ørreds mave. — Engang har jeg set en sælhund angribe en ederfuglehun og ombringe den.

Det er røgterens hverv at værne ederfuglene imod alle disse fjender. Det er ikke altid nogen let sag, og mange

gange faar man kun lidt søvn, men nok af kulde og slud. Men alle strabadser glemmes, naar man har gjort et rigtigt godt kup og besørget en eller anden næsvis og farlig røver „over grænsen".

IV.

Røgterens arbejde bestaar ogsaa i, at han maa tilse udrugningsstederne; thi der er forskelligt et varetage.

I den første halvdel af udrugningstiden maa der ikke tilses hyppigt; thi fuglene maa have saa megen ro som muligt; højst to gange om ugen. Da efterses rederne i den hensigt at fjerne overflødige eller ufrugtbare æg; de sidste er især talrige under ugunstige vejrforhold — snefald eller stormflod med hyppige regnbyger. For det første lægger to eller flere hunner — under slige forhold — æg i den samme rede meget hyppigere end ellers. Det højeste antal lagt i samme rede, jeg kan huske, var 16. Den mængde kan ingen hun magte at udruge, derfor fjernes nogle. Det højeste antal æg, som jeg har bevis for, at en hun har udruget, var 11; men det har sikkert været under gunstige omstændigheder; hvor disse er uheldige, maa der ikke være saa mange; i det hele taget, jo værre forholdene er, des færre æg.

Altid forekommer der ufrugtbare eller golde æg, og der skal et skarpt øje til at skelne dem fra de andre paa et tidligt stadium. Men eftersom tiden skrider frem, fremkommer der flere og flere kendetegn, især blaa eller gule pletter o. lign. Mange af disse æg gaar hurtigt i forraadnelse, de er skøre, gaar derfor let i stykker, og er derfor farlige for udrugningen i vedkommende rede. Særlig farlige er de æg, som undertiden ligger dybt nede i reden, under og fuldstændig skjulte af de andre æg og dunene, samt det der under liggende hø og mos. De raadner hurtigt, der dannes som oftest en luft- eller gasart inden for skallen, som til sidst sprænger denne med et knald som af en salonbøsse; en ulidelig stank udbreder sig, reden gennemvædes af indholdet, som er tyndt som vand, og resultatet er total ødelæggelse af reden, som øjeblikkelig forlades af hunnen. Men hunnerne forlader ogsaa rederne af andre grunde, som røgteren som oftest slet ikke er herre over. Naar en hun har forladt sin rede, kommer der ofte en ny og tager den i besiddelse og lægger sine æg der. — De ældre æg maa da alle fjernes, thi forladte æg er altid tvivlsomme med hensyn til udrugning; desuden maa der aldrig være æg af forskellig alder i den samme rede.

Naar udrugningen er ved at fuldbyrdes og ungerne forlader reden, begynder den travleste tid for røgteren. Saa maa han opsøge rugepladserne langt hyppigere end før for at faa fat paa dunene, og jo før dette lykkes, des bedre, thi de fordærves hurtigt. Men der er ogsaa flere grunde til hyppig visitering i denne tid. For det første er der paa holmene her i Løn lavagrund med talrige og undertiden dybe sprækker. Paa vejen fra reden og ned til vandet falder ofte et stort antal unger i disse sprækker, og de maa da fiskes op af røgteren. Det er et møjsommeligt og tidsspillende arbejde, da ællingerne er temmelig sky og flygter for enhver fremmed foreteelse, ligegyldigt om det er røgterens haand, en ketcher eller lign. Ofte er der tillige vand af forskellig dybde i disse revner, envidere utallige kringelkroge, og dette gør bjærgningen endnu mere vanskelig. — I timevis har jeg ligget paa lur ved den samme revne for at redde 2-3 unger, og nødig gaar jeg fra dette arbejde, saa længe jeg ved med bestemthed, at dér nede findes smaa væsener, som — uden min hjælp — er viede hungersdøden.

En anden grund til hyppig visitering i denne tid, er de æg, der ofte ligger tilbage i de reder, ællingerne har forladt. De maa absolut underkastes en nøjagtig undersøgelse og behandling af en erfaren mand, da der i mange af disse æg findes levende ællinger, som absolut maa reddes. Dette forhold har oftest sin grund i den omstændighed, at ikke alle æggene i en rede er af samme alder. Det kan ogsaa hænde i en rede med mange æg, at de ikke alle til stadighed nyder den samme varmegrad, hvilket er nødvendigt for samtidig udrugning. Men ogsaa mange af de efterlagte æg er golde, eller der er døde unger i dem. Det gælder nu om for røgteren at faa opsporet alle de æg, hvori der findes levende ællinger og at flytte disse over i en anden rede, hvori der er æg paa samme udviklingstrin. De vigtigste kendetegn paa liv er nu for det første et lille hul paa skallen eller en let antydning til et saadant. Fattes dette, maa røgteren „lytte til ægget", lægge det tæt op til øret og lytte opmærksomt. Et lille pip i ægget, et svagt hug mod æggeskallen eller en svag hjertebanken er alt kendetegn paa liv. Ogsaa æggets ydre udseende maa nøje studeres, det hjælper ofte lidt paa sagen.

Det forekommer enkelte gange, at hunner forlader deres rede, naar udrugningen er saa vidt fremskreden, at der er kommet et lille hul paa æggene, en uhyre kedelig omstændighed, da disse æg da oftest er viede undergangen, thi paa dette udviklingstrin dør ungerne meget let. — Engang hændte

det, at en ederfuglehun lagde sine æg i et lille hul paa en sandbanke. Efterhaanden som tiden skred frem, formindskedes dunmængden i dens rede — uden tvivl blæst bort af vinden — til sidst laa æggene dér aldeles ubeskyttede. Saa blev reden forladt, og da jeg kom derhen, laa alle 5 æg i den skønneste orden, alle med hul paa skallen, og alle unger — ved den første betragtning — døde. Efter ca. 10 min. undersøgelse, kunde jeg med sikkerhed konstatere, at der ingen redning var for 3 ægs vedkommende, og at der var liv i eet, men det femte var meget tvivlsomt; der sporedes intet liv, men heller ikke sikre kendetegn paa døden. Disse to sidste æg viklede jeg nu varsomt ind i mit lommetørklæde og lagde dem tæt ind paa brystet. En halv time gik — da hørte jeg paa mit bryst et lille kærkomment pip, og snart efter et andet. Efter halvanden times forløb fandt jeg en rede med 5 æg paa samme udviklingstrin, som de nys fundne. Jeg tog saa mine plejebørn, begge kvikt pippende, lagde dem varsomt ned i reden og dækkede æg og unger omhyggeligt med dun. To dage senere, da jeg besøgte reden, var hunnen draget bort med alle syv ællinger, da der intet efterladt æg var i reden. — En anden gang maatte jeg medføre et æg i lommen i 4-5 timer. Begge disse reder forefandtes ude i marken, langt fra udrugningsholmene, derfor kunde jeg ikke blive æg og unger kvit før.

Selv om der er mere at berette „fra mit ægvær", og selv om denne lille skildring ikke er saa udtømmende, som jeg kunde ønske den, tror jeg, at det er rigtigt at slutte her — gør det ogsaa. —

Løni, N. Thingeyjasyslu, 20. Febr. 1935.

Mindre Meddelelser.

Masseoptræden af Springhaler. I et af Højvande fra Aaen i Midten af April oversvømmet Kolonihaveareal, Syd for Køge, var en af Haverne ved Paafyldning af Jord hævet saa meget, at den undgik Oversvømmelse. Formodentlig er Springhalerne af Vand og Vind drevet i Land her, dækkende det meste af Haven med et graat, støvlignende Lag af Dyrene, som særligt fyldte enhver Fordybning i Jorden, saa man kunde tage dem i Haandfulde. En Skovgrøft og noget fugtigt Terræn med forraadnende Plantedele og maaske Gødning fra Haverne kan tænkes som Arnested for hele Vrimlen. En Prøve indsendt til Zool. Museum er af Hr. Magister Tuxen bestemt som *Proisotoma Minuta* Dullb., en ny Art for Danmark.

N. H. Sparre.

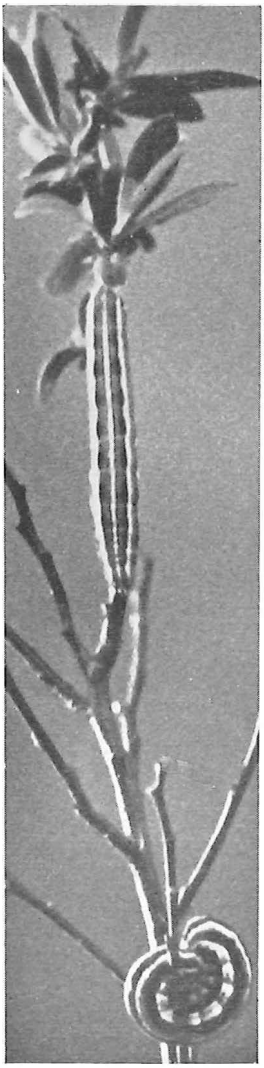

Larve af *A. subrosea* fra Herningegnen.

Agrotis subrosea's Larve. Blandt afdøde Fuldmægtig A. Salskovs efterladte Papirer fandtes følgende Meddelelse, som var tiltænkt „Flora og Fauna“:

„Under en Tur til en Mose Syd for Herning i Maj 1933 fandt min Ledsager paa mange Udflugter efter Sommerfugle, Hr. Oversergent C. Laursen, en mig ubekendt Sommerfuglelarve siddende i Lyngen; ved Klækning viste det sig at være *Agrotis subrosea.*

I Maj 1934 besøgte vi igen Stedet, og Larven var da til Stede i stort Antal; om vi vilde, kunde vi have samlet flere Hundrede.

Larven, som kun yderst sjældent er at finde om Dagen — mest drejer det sig da om Dyr, som er snyltestunke, eller som er i Hudskifte — er meget livlig efter Solnedgang. Som Næringsplante kommer paa denne Lokalitet sikkert kun Pors i Betragtning Rosmarinlyng vokser ogsaa i Mosen, men kun i saa ringe Antal, at denne Plante næppe spiller nogen Rolle som Foderplante, selv om vi nu og da fandt en enkelt Larve paa den. Almindelig Lyng æder Dyrene næppe.

Larverne er meget smukke, de varierer en Del, men er i Regelen violetgraa, Bugen lys, Hovedet med 2 mørke Længdestreger. Fodstriben bred, sort, Sidestriben hvid, svagt rosa tonet i Midten; i denne findes de sorte Aandehuller. Siderygstriben er bred, æggegul, nedadtil rødbrun kantet, Ryglinien lidt smallere, ligeledes gul.

Imagines synes at tilhøre saavel Hovedformen *subrosea* Stph. som var *subcoerulea* Std. med Overgange mellem dem.“

Sfr. Knudsen.

Korsnæb. (Loxia curvirostra.) De fleste Fund af ynglende Korsnæb har saa nogenlunde været tidsforbunden med disse Fugles Massebesøg og — uanset Aarstiden, der som bekendt ikke er af større Betydning — i den nærmeste Periode efter, at de store Flokke atter har forladt Landet.

Der bliver vel altid nogle tilbage, men det synes, som disse Fugles Antal formindskes gradvis, indtil ny Forstærkning kommer i Form af gentagen Invasion. Det er nu flere Aar siden, Danmark har haft større Kors-

næb-Besøg, og visse Ting kunde tyde paa, at denne Fugl p. t. nærmest er en Sjældenhed.

Ad Omveje fik jeg imidlertid et Bevis for dens Forekomst i indværende Sommer, idet jeg, ved Undersøgelse af Foderrester i en Række Reder af Spurvehøg, blandt den sædvanlige Bunke Rester af „Smaafugle" (bl. a. to Venstre-Vinger af Skovskade!) fandt et Korsnæb-Kranium med Næb og friske Kødrester. Ekspl. har været en gl. ♂ og i to af de under Reden fundne Gylp fandtes Fjer af en gl. ♀. Det maa saaledes befrygtes, at hele Familien er forulykket. Skovfogeden i Løvskal Skov, hvor Fundet blev gjort, udtaler, at han jævnlig i Forsommeren har iagttaget Fuglene parvis og hørt Hannens ret beskedne Sangpræstationer.

Hvis nogle af „Flora og Fauna"s Læsere i denne Sommer har gjort lagttagelser af Korsnæb, vil jeg være meget taknemlig for at modtage saadanne Oplysninger.

Chr. M. Poulsen,
Konservator, Silkeborg.

Haemonia mutica Fabr. Hovedformen *(typica)* af denne Art har jeg i 1933 og 34 taget i Antal paa Børstebladet Vandaks *(Potamogeton pectinatus)* paa ca. 40-50 cm Vand i Ringkøbing Fjord i Klegod (Holmsland Klit).

Jeg takker Hr. Byretsdommer Victor Hansen for at have meddelt mig Bestemmelsens Rigtighed.

Studsgaard, 15. April 1935. *Chr. Overgaard.*

Mere om Buddleja. I Tilslutning til Hr. C. S. Larsens Notits om Buddleja skal jeg herved meddele, at denne Plante er et glimrende „Trækplaster" for Natsommerfugle.

Jeg har paa een blomstrende Buddlejabusk i min Have her i Ordrup i Dagene fra $^{15}/_{8}$ til lidt ind i September iagttaget — foruden en stor Mængde af Aarstidens almindeligere Ting — følgende for Egnen ikke almindelige Dyr: *Dianthoecia cucubali* 1 Stk., *Agrotis nigricans* 7 Stk., *Agrotis obelisca* 5 Stk., *Agrotis janthina* 5 Stk., *Agrotis cursoria* 1 Stk., *Plusia festucae* 2 Stk., samt et enkelt Stk. af *Boarmia gemmaria.* Sidstnævnte er dog ikke noget ualmindeligt, da den i de sidste Aar er blevet meget udbredt i Kvarteret her, hvor den hyppigt findes paa Lygter paa Villavejene. Den optræder i 2 Kuld og kan i varme Eftersomre som i 1934 tages langt ind i Oktober. *Flemming Weis.*

En sjælden Tæge. $^{30}/_{6}$ 35 tog jeg ved Ketsning paa en tør, sandet Græsmark tæt øst for Tammebjerg-Skoven ved Oldrup et Stk. af den ejendommelige og let kendelige Tæge *Coreus denticulatus* Scop. I „Danmarks Fauna", Tæger, angives den som kun funden i Esbjergegnen og Fanefjord paa Møen.

Stor-Guldsmede i Hundslund Sogn. *Aeschna grandis* Linn og *Ae. cyanea* Müll. er alm. De fjerner sig ofte langt fra Vandet og ses tit

paa Marker og i Haver. *Libellula quadrimaculata* Linn. og *L. depressa* Linn., der er mere „vandbundne", er ligeledes alm. Den smukke *Somatochlora metallica* v. d. Lind. er talrig i Moserne ved Hadrup og i en lille Mose ved Sondrup Bavnehøj. Den synes almindeligere her end den noget lignende *Cordulia aenea* Linn.

Agapanthia angusticollis Müll. Af denne smukke og sjældne Træbuk staar 1 Stk. i min Samling taget i Tammebjerg-Skoven ved Oldrup i Juni 33.

Dytiscus latissimus L. Et Eksemplar af denne vor største og sjældneste Vandkalv toges i en Mose ved Hadrup $^{25}/_{7}$ 35.

Oldrup pr. Hundslund, Aug. 1935. *P. M. Pedersen.*

Boarmia secundaria Schiff. paa Fyn. Den $^{23}/_{7}$ 35 fandt jeg en ♂ i min Have i Svendborg. Arten er ellers i Danmark fundet i faa Eksemplarer paa Lolland, Møen, det sydligste Sjælland og ved Frøslev i Sønderjylland. *K. Grolh.*

Springende Blomsterknopper. Da „Flora og Fauna" gennem længere Tid har bragt Meddelelser om det i Overskriften nævnte Emne, kunde følgende lille Bidrag maaske være af Interesse. Jeg fandt det i „Naturwissenschaftliche Wochenschrift" 30. Rk, 14. Bd, 41. H, pag. 656.

Det er undertegnet af M. Beyle og lyder i Oversættelse:

„4. Juni (1915) fik jeg af en Bekendt nogle Blomsterknopper af Hvidtjørn, som udførte nogle ejendommelige Bevægelser. Jeg kunde straks fastslaa, at ikke alle Knopperne bevægede sig, skønt de var fuldstændig ens af Størrelse og Udseende; de gjorde ikke Indtryk af at være i mindste Maade indtørrede, men saa ganske friske ud. Bevægelserne bestod snart i en pludselig Drejen om Knoppens egen Akse, snart i faa Millimeter høje, men indtil 3 cm lange Spring. Nogle Knopper laa ganske roligt, for derefter at udføre Bevægelserne, mens andre „sprang" uafbrudt.

Saadanne springende Bevægelser er iagttaget hos Frø af flere Plantearter, nemlig *Sebastiana Paroniana*, „die springende Bohne aus Mexico" og hos *Tamarix gallica*, en til Middelhavslandenes Flora hørende Plante. Man ved, at Bevægelserne frembringes af Insektlarver, der bebor Frøenes og Knoppernes Indre og hos den første Art fremringes de af Micros-Larven *Carpocapsa sallitans*, hos den sidste Del af Billelarven *Nanodes lamarisci*.

Bevægelserne blev i de følgende Dage svagere og svagere, indtil de d. 7. Juni helt ophørte. De af Larver beboede Knopper skrumpede ind, og deres hvide Farve veg for den brune. 27. Juni udvikledes Billen. Det viste sig at være den lille Snudebille *Anthonomus pomorum*".

Studsgaard, Febr. 1935. *Chr. Overgaard.*

Kvastblomstret Høgeurt fra Aarhusegnen. Lidt Syd f. Aarhus findes — ved en meget befærdet Vej — den sjældne Kvastblomstret Høgeurt (*Hieracium cymosum*), der i Jylland kun er bemærket i Aarhusegnen.

Den vokser her i Randen af en Græsmark langs et stærkt Staaltraadshegn, der yder den Beskyttelse. De allerfleste Eksemplarer findes da ogsaa ganske nær Hegnet, som de følger 50 m. Ialt har jeg talt ca. 300 Eksemplarer. — Planten vokser paa et højt liggende Sted nogle Hundrede Meter fra Stranden; Jorden er temmelig tør. Særlig fremtrædende paa Stedet er Humle-Sneglebælg.

Et Par Ejendommeligheder skal fremhæves. Med Hensyn til rosetstillede Blade og Udløbere varierer Planten temmelig meget. Mange Eksemplarer er næsten uden rosetstillede Blade og mangler Udløbere. Et enkelt Eksemplar havde 6 Udløbere samt meget stor Roset. „Udløberne" gaar som Regel kun 1—3 cm fra Planten og bøjer sig saa ned i Jordskorpen, hvor de ofte fortsætter (nogle cm). — Størst maalte samlede Længde d. 1. Juli var 12 cm, omtrent Halvdelen var overjordisk, beklædt med stive Haar og grønne Blade.

Særlig ejendommelig er Kvasten. Paa ikke saa faa Eksemplarer udgaar alle Hovedforgreningerne (med Undtagelse af een) fra eet Punkt aldeles som hos en Skærm, og et godt Stykke længere nede udgaar een Gren, der bryder Symmetrien. — Selve Kvast-Forgreningen er meget tydelig. — Foruden denne særprægede Kvastform findes der Forgreninger i Lighed med Røllikes samt Mellemformer.

Kvastblomstret Høgeurt er en anselig Plante. En af de højeste maalte 97 cm og den havde 137 Kurve.

Aarhus, 6. Juli 1935. *Knud Christensen.*

Undersøgelse over Uglernes Udbredelse her i Landet. I de senere Aar har Komiteen for dansk zootopografisk Undersøgelse ved Hjælp af en Række Medarbejdere Landet over indsamlet et ret betydeligt Materiale af Iagttagelser til Belysning af de forskellige Fuglearters Udbredelse. Der er derfor paabegyndt en Bearbejdelse af de indsamlede Oplysninger, idet det i første Række paatænkes at koncentrere Undersøgelsen om vore forskellige Arter af Ugler.

For saa vidt muligt at skaffe et nogenlunde nøjagtigt Billede af de forskellige Uglers Udbredelse, er det imidlertid meget ønskeligt at faa suppleret det forhaandenværende Materiale, og jeg beder derfor alle interesserede være mig behjælpelig ved at indsende Oplysninger. Af særlig Betydning er Meddelelser om Ynglelokaliteter, men mere almindelige Oplysninger om de forskellige Arters Forekomst paa en bestemt Egn, baade Ynglefugle og paa Træk, vil ogsaa være af stor Værdi. Meddelelserne bedes indsendt snarest muligt.

P. Jespersen,
Dr. phil.
Maglekildevej 17, Kbh. V.

Litteratur.

Svend Fleuron: Myregeneral Kallus. 128 S. Pris 3,75 hft. Gyldendal.

Det er Smaakravlet, den kendte Naturhistorie-Digter denne-gang er gaaet i Lag med. Som Naturhistorie kan Bogen ikke anbefales; dertil er der kommet adskillige Lod Poesi for meget i Blandingen; men mange ynder den Slags Blandinger, især naar Svend Fleuron har forestaaet Anretningen.

Sigfred Knudsen.

Ingvald Lieberkind: Mosen fortæller. 108 S. Kr. 2,00 hft., 2,50 kart. Gyldendal.

Naturhistorie i Eventyrstil. Den alderstegne, meget vidende og snakkesalige Mose beretter om sin Tilblivelse, sine Planter og Dyr for en gammel sur Elletrunte, en Kat og for hvem, der ellers vil høre paa det — og den fortæller godt. Børn og unge vil kunne lære en Del Naturhistorie af Bogen, og Stoffet tilrettelægges for dem paa en fornøjelig Maade. Bogen er forsynet med en Række udmærkede og instruktive Billeder af Eigil Nielsen.

Sigfred Knudsen.

Alwin Pedersen: Myggenæs. 72 S. st. Form. Kr. 6,50 hft. Gyldendal.

Myggenæs er den vestligste og mest utilgængelige af Færøerne. Den beboes især af Fugle — Suler, Søpapegøjer, Isstormfugle, Rider — der ruger dèr i talløs Mængde.

Om disse Fugle beretter Bogen udførligt, tilforladeligt og meget interessant.

En lang Række af fortræffelige og fint udførte Billeder efter Forfatterens Fotografier forøger i høj Grad Bogens Værdi.

Sigfred Knudsen.

Elmar Drastrup: Fordi de udfører saa store Bedrifter. 124 S. Kr. 5,75. Gyldendal.

Forfatteren til denne Bog har været Jæger for Fangstselskabet „Nanok" og var med paa Lauge Kochs Østgrønlandsekspedition i 1931-34. Under denne havde han rig Lejlighed til at studere de prægtige, halvvilde og haardføre grønlandske Hunde, idet han levede sammen med dem i halvandet Aar paa lange Rejser ind over Indlandsisen. Han har derfor de bedste Betingelser for at kunne berette om dem. Resultatet er da ogsaa godt, selv om der er lidt rigeligt med Gentagelser. Billedstoffet er helt igennem fortræffeligt, og Forlaget har sørget for en smuk Udførelse.

Sigfred Knudsen.

Vagn Holstein: Strandengens Fugle. 128 S. st. Form. + et halvt Hundrede Sider med Billeder. Gyldendal.

Det er kun de Fugle, der træffes paa alle større Strandenge, som denne Bog handler om, altsaa: Viben, Strandskaden, Præstekraven, Rylen, Rødbenen, Fjordternen, Hættemaagen og Stormmaagen; men saa er hver Art til Gengæld indgaaende behandlet. Det er Resultatet af talrige Besøg og lange Ventetider ved Fuglenes Reder, der har givet Forfatteren et saa nøje Kendskab til de nævnte Fuglearter, at han kan berette om nye Iagttagelser og berigtige tidligere ukorrekte Opfattelser, navnlig m. H. t. Rugetidens Varighed o. l.

Et Væld af pragtfulde Fugle- og Landskabsbilleder smykker den udmærkede Bog.

Sigfred Knudsen.

Dhan Gopal Mukerji: Jægeren Ghond. Oversættelse ved Magister Axel Broe. Med Tegninger af Sikker Hansen. 230 S. Pris Kr. 5,00. Jespersen og Pios Forlag.

Bogen handler om Livet i Indien: de religiøse Fester og Ceremonier, Landsbyen, Husdyrene og ogsaa om de vilde Dyr; men om Jagt i dansk Opfattelse af Ordet fortælles der intet. Fortælleren er en Inder af Krigerkasten, som i den første Del af sit Liv er Jordbruger og senere bliver Dyretæmmer og optræder i en Cirkus, saa hvorfor han kaldes „Jægeren", er ikke godt at vide. Bogen er ejendommelig og alvorlig; man kommer ofte til uvilkaarligt at anstille Sammenligninger mellem Indiens Folk og os selv — og ikke just til Fordel for os.

Dyrefortællingerne skæmmes af en Del helt meningsløse Overdrivelser (ét Sted fortælles der om en Pythonslange, som slugte en voksen Mand og en Okse!) og Urigtigheder (han — Jægeren — ser om Natten i den indiske Landsby en Mammut-Elefant! og senere nogle Bison-Okser!); muligvis drejer det sig om Oversættelsesfejl. Tegningerne er ejendommelige, men fikse.

Sigfred Knudsen.

Ferskvandsfiskeribladet. Medlemsblad for Ferskvandsfiskeriforeningen. Udgaar d. 1. i hver Maaned og redigeres af Fiskeribiologen, mag. scient. C. V. Otterstrøm, Frederiksdal pr. Lyngby.

Dette Blad har naturligvis i første Række Ærinde til alle, der interesserer sig for Ferskvandsfisk og -fiskeri, men enhver, der giver sig af med Naturhistorie, vil have Glæde og Udbytte af at holde det, da det ogsaa behandler mangfoldige andre Emner, der paa en eller anden Maade staar i Forbin-

delse med Ferskvandsfiskene. Bladet er rigt illustreret — bringer endda af og til fint udførte Farvetavler.

Ferskvandsfiskeribladet koster 6 Kr. aarlig og kan faas ved Henvendelse til Redaktionen.

Sfr. Knudsen.

Vore Haver. Dette særdeles smukt udstyrede Have-Tidsskrift udkommer hver 14. Dag og redigeres af Havearkitekt V. Termansen (Adr.: Gyldendalske Boghandel, Klareboderne 3, Kbh. K.) og koster 65 Øre pr. Hæfte – en billig Pris i Forhold til det flotte Udstyr.

Det har Bud til alle Havedyrkere, indeholder oplysende og udmærkede Artikler og er særdeles smukt og rigt illustreret: Partier fra herlige Prydhaver og Stenhøje, et Utal af Fotografier af pragtfulde Blomsterplanter til Have og Stue; Frugtsorter, Urter o. s. v. Det kan stærkt anbefales alle Ejere af Haver, lige fra Slotsparken til den mindste Villahave, at holde det udmærkede Tidsskrift.

Sfr. Knudsen,

Danmarks Pattedyr. Redig. af A. L. V. Manniche. Hæfte 14-27. Skovrider Just Holtens Afhandling om Maarslægten fortsættes. I Hft. 14 skriver Dr. Magnus Degerbøl om vore Sæler og giver dernæst en Oversigt over Gnavernes store Gruppe. I 17. Hft. og flg. følger saa Behandlingen af de enkelte Arter: Haren (Johs. Steen); Vildkaninen (M. Degerbøl); Rotterne og Husmusen (L. Bahr); Skovmus, Halsbaandsmus, Brandmus og Dværgmus; Studsmus; Birkemus og Hasselmus (M. Degerbøl); Egernet (F. W. Bræstrup); Gnavere, der muligvis kan træffes i Danmark (M. Degerbøl). I 25. Hft. følger: Hovdyr — almindelig Oversigt — (M. Degerbøl); vore Hjortearter (H. C. Greve Schimmelmann) og i Hft. 27-29 behandles Hvalerne (Dr. Degerbøl). Værket afsluttes med en Skildring af flere af Pattedyrenes Sygdomme (Prof. M. Christiansen).

Alle Afhandlinger er ledsaget af et meget stort Antal fortræffelige Fotografier og Tegninger, ligesom der er flere Tavler — deriblandt nogle nydelige Farvetavler — med Billeder af alle de omtalte Dyrearter. Det kan varmt anbefales alle, der ønsker at faa klar og fyldig Oplysning om vore Pattedyr, at anskaffe dette udmærkede Værk.

Sigfred Knudsen.

FLORA OG FAUNA

UDGIVET AF

NATURHISTORISK FORENING
FOR JYLLAND

MED STØTTE AF UNDERVISNINGSMINISTERIET

REDAKTION:

SIGFRED KNUDSEN, ALBERT JENSEN

1935

I KOMMISSION HOS P. HAASE & SØN, KØBENHAVN

CLEMENSTRYKKERIET (C. REIMANN)

AARHUS

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side

L. P. Jensen. Mindeord (med Billede).. Af Kommunelærer *P. K. Nielsen.* 1

Grønirisk, *Chloris c. chloris* (1 Illustr.). Af Kommunelærer *E. Nielsen.* 3

En Ekskursion til Alholm i Issefjorden..... Af Konservator *K. Wiinstedt.* 5

Læsø (9 Illustr. Fortsættelse fra 5. Hæfte 1934)..... Af Viceskoleinspektør *J. Kr. Findal.* 17, 129

Botaniske Kauserier XXII: Fra „Kongens Bakker" til Vuderup Klint — Ærø i mykologisk Tværsnit. Af Sparekassebogh. *L. P. Lauritsen.* 33

Danske Vegetationsbilleder 11. Skovrød Dam i Rudeskov. 12. Ølene i Almindingen. Af Direktør *Svend Andersen.* 43, 105

Vestkyst-Sommerfugle (1 Farvetavle og 8 Fig. i Teksten). Af Stiftsprovst, Dr. theol *Skat Hoffmeyer* og Lærer *Sigfred Knudsen.* 49

Cidaria (Larentia) truncata Hufn. og *citrata* L. (*immanata* Hw.) (*Lepid. Geom.*). Ab ovo-Zuchten. (1 Farvetavle). Af Direktør *K. Groth.* 73

En forekomst af *Apatania muliebris* Mac Lachlan i Danmark (3 Illustr.) Af cand. mag. *Anker Nielsen.* 101

To sjældne Storkrebs fra Gudenaa og Randers Fjord. (5 Illustr.) Af Urmager *Hj. Ussing.* 113

Arsilonche albovenosa Goeze, ny dansk sommerfugl. (1 Illustr.). Af Stiftsprovst Dr. theol. *Skat Hoffmeyer.* 121

Vor hvide Nola-art (Illustr.)..... Af Stiftsprovst, Dr. theol. *Skat Hoffmeyer.* 122

En Aften i Frøslev Mose (Illustr.). Af Stiftsprovst, Dr. theol. *Skat Hoffmeyer.* 124

Fra mit ægvær ..... Af *Bjørn Gudmundsson,* Island. 145

Mindre Meddelelser:

Mærkelig Aberration af *Melitæa cinxia* (1 Illustr.). Af Gaardejer Erling Pedersen. 8

Duehalen (*Macroglossa stellatarum*) .... Af Gaardejer Erling Pedersen. 8

Bornholmske Fisk..... Af Fiskeribiolog, mag. scient C. V. Otterstrøm. 119

Side

Coleophora onosmella Brahm (1 Illustr.) Af Kommunelærer E. Nielsen. 120

Modsætningerne mødes: *Abraxas grossulariata* fra et Hegn paa Als. (1 Illustr.) Af Stiftsprovst, Dr. theol. Skat Hoffmeyer. 128

Masseoptræden af Springhaler ..... Elektriker N. H. Sparre. 165

Agrotis subrosea's Larve. Fuldm. A. Salskov (ved Sfr. Knudsen). 166

Korsnæb (*Loxia curvirostra*) .. Konservator Chr. M. Poulsen. 166

Haemonia mutica Fabr. ..... Chr. Overgaard. 167

Mere om Buddleja ..... Organist Flemming Weis. 167

En sjælden Tæge..... Lærer P. M. Pedersen. 167

Stor-Guldsmede i Hundslund Sogn..... Lærer P. M. Pedersen. 167

Agapanthia angusticollis Müll..... Lærer P. M. Pedersen. 168

Dytiscus latissimus L..... Lærer P. M. Pedersen. 168

Boarmina secundaria Schiff. paa Fyn..... Direktør K. Groth. 168

Springende Blomsterknopper..... Chr. Overgaard. 168

Kvastblomstret Høgeurt fra Aarhusegnen. Lærer Kn. Christensen. 169

Undersøgelse over Uglernes Udbredelse her i Landet. Dr. phil. P. Jespersen. 169

Foreningsmeddelelser:

Naturhistorisk Forening for Sjælland..... 9

Ekskursion til Røsnæs..... 10

Ekskursion til Egholm Skov (*Calcidier* v. J. P. Kryger).. 14

Naturhistorisk Forening for Jylland..... 118

Litteratur-Anmeldelser:

J. A. Hauch: The oak in Denmark..... (Albert Jensen) 14

A. Mentz: Danske Græsser..... (Albert Jensen) 15

Eiler Høeg: Johan Valentin Wille..... (Albert Jensen) 15

P. Bangsgaard: I Vildmarkens Skjul ..... (Sigfred Knudsen) 16

Svend Fleuron: Myregeneral Kallus..... (Sigfred Knudsen) 170

Ingvald Lieberkind: Mosen fortæller ..... (Sigfred Knudsen) 170

Alwin Pedersen: Myggenæs..... (Sigfred Knudsen) 170

Elmar Drastrup: Fordi de udfører saa store Bedrifter (Sfr. Knudsen) 170

Vagn Holstein: Strandengens Fugle..... (Sigfred Knudsen) 171

Dhan Gopal Mukerji: Jægeren Ghond..... (Sigfred Knudsen) 171

Ferskvandsfiskeribladet ..... (Sigfred Knudsen) 171

Vore Haver ..... (Sigfred Knudsen) 172

Danmarks Pattedyr..... (Sigfred Knudsen) 172

Naturhistorisk Museum

i Aarhus

modtager med Tak alt hørende til dansk Fauna, særlig ikke helt almindeligt forekommende Arter; ogsaa Mosefund er meget velkomne. Henvendelse til Museets Leder, Lektor V. R. Møller, Nyborggade 6, Museumsbestyrelsens Formand, Viceinspektør J. Kr. Findal, Lukas Kirkeplads 8, (Insekter) ell. Lærer Sigfred Knudsen, Villa „Fyen", Chr. Winthersvej (Danske Fugle og Pattedyr).

Formændene for de fire Provinsforeninger er:

Viceinspektør *J. Kr. Findal,* Lukas Kirkeplads 8, Aarhus (Jylland), Lærer *P. K. Nielsen,* Slagelse (Sjælland), Lærer *P. J. Pedersen,* Bogense (Fyen) og Lærer *L. Kring,* Nykøbing F. (Lolland-Falster).

Udstopning af

Fugle og Pattedyr

bedst og billigst.

Stort Lager af zoologiske Præparater til Dekoration og Undervisningsbrug.

— Forlang Tilbud. —

Insektnaale, sorte og hvide.
Etiketnaale ⌀ Spændenaale.
Spændetræ ⌀ Tørveplader.
Ketscherringe ⌀ Pincetter.
Samleglas ⌀ Præparatglas.

Præparerede Insekter.

Konservator Johs. Larsen

Søndergade 7 AARHUS Telf. 5944

En sjælden Fugl

faar De udstoppet smukkest og bedst i Skandinaviens største Præparationsforretning. Stort og fint Lager af saavel skindlagte som udstoppede Pattedyr og Fugle til videnskabelig Brug. — Leverandør til Skoler og Museer i Ind- og Udlandet. — Ill. Prisliste gratis.

Konservator Hansen, Herning. Telf. 335.

Specialforretning:

Udstopning og Salg af alle Arter Fugle og mindre Pattedyr.

Til Undervisning anbefales mine **Smaafugle** og **Mus i Glaskasser** — meget praktiske.

Altid meget stort Lager! Bedste Arbejde! Hurtigste Levering!

Eftersyn og Reparation af zoologiske Samlinger udføres.

Forlang illustreret Katalog og Tilbud, naar De skal købe.

Konservator Chr. Aaboe Sørensen,

Telefon Nr. 297. Silkeborg. Vestergade 117.

Alle tidligere Aargange af „Flora og Fauna"
kan faas v. Henv. til Lærer Sigfred Knudsen, Villa „Fyen", Aarhus.

Prisen for de forsk. Aargange ligger mellem 1,50 Kr. og 5,00 Kr. Aargang 1919 kan kun faas, naar et større Antal Aargange købes samtidig. Enkelte Hæfter 75 Øre.

Redaktionens Adresse er: Villa „Fyen", Aarhus.